

עברית

חיבור עברי, 1 יח"ל, 905031

שים לב!

בפירוט שלהלן יש מיקוד של מה שייכלל במבחן.

- (1) מבנה השאלון: על הנבחן לבחור בנושא אחד מבין שישה נושאים, ולכתוב עליו מאמר עיוני. נושאים 1-5 כוללים קטעים לקריאה, נושא 6 כולל מובאה (ציטטה) מן המקורות. יש לכתוב מאמר בזיקה לקטע או למובאה ועל פי ההנחיות.
- (2) הנושאים לכתיבה: הנושאים לקוחים מהתחומים האלה:
חברה ושלטון, איכות הסביבה, טכנולוגיה ותקשורת, חוק ותרבות, כלכלה והגות.
- (3) סוג הכתיבה: תידרש כתיבה עיונית. הנבחן יידרש לכתוב מאמר במבנה לוגי-רטורי נתון. בחלק מן הנושאים יידרש הנבחן לבסס את דבריו על הכתוב בקטע ו/או על ידע העולם שלו, להגיב, לנקוט עמדה, ולהביא דוגמאות מניסיונו.

עברית: הבנה, הבעה ולשון, שאלון א', 1 יח"ל, 011107

שים לב!

להלן פירוט החומר שממנו יחוברו שאלות המבחן וגם חומר שלא ייכלל במבחן.

השאלון יכלול טקסט בהיקף של כ-750 מילים, וכן היצג גרפי.

פרק א – הבנה והבעה (50 נקודות)

ייכללו – שאלות (סגורות, פתוחות ומעורבות) על הטקסט ועל ההיצג הגרפי. השאלות יהיו מהיבטים שונים: תוכן, מבנה ולשון (לרבות אמצעים רטוריים). ייבדקו ממדי ההבנה האלה: איתור מידע ואחזורו, פרשנות והיסק, הערכה וביקורת. מטלת סיכום (רגיל או בורר) של המידע הכלול בטקסט.

לא ייכללו – מטלת כתיבה רחבה (בזיקה לטקסט או שלא בזיקה לטקסט).

פרק ב – אוצר המילים והמשמעים; שם המספר ומילות היחס (26 נקודות)

ייכללו – אוצר המילים והמשמעים.
* פירושי מילים וצירופים, נרדפות וניגודיות, שדה סמנטי, פוליסמיה ולשון ציורית.
* ניתוח של ערכים ממילון אבן-שושן [המהדורה החדשה, 2003] וממילון רב-מילים מבחינות שונות (כגון סוגי הגדרות, פרטים דקדוקיים), והשוואה בין הערכים. שם המספר ומילות היחס.

לא ייכללו – יחסי מילים ומשמעים אחרים מאלה שצוינו לעיל.
– בתחום שם המספר לא ייכללו: שברים פשוטים, מספרים מעורבים, מספרים שיש בהם נקודה עשרונית.
– אותיות השימוש.

פרק ג – תחביר ומערכת הצורות (24 נקודות)

בפרק זה על הנבחן לבחור בשאלות מתחום התחביר או מתחום מערכת הצורות או משניהם.

תחביר

ייכללו – סוגי המשפטים: פשוט (פועלי), מורכב, איחוי (מאוחה).
– עיקרי המשפט: נושא, נושא, משלים שם (לוואי), משלימי פועל (לא תידרש הבחנה בין משלימי הפועל השונים).
– קשרים לוגיים.
– דיבור ישיר ודיבור עקיף.
– סדר מילים.

לא ייכללו – משפט שמני.
– תקינות – פיסוק והתאם.
– צירופי סמיכות (יידוע וריבוי), הבחנה בין צירוף סמיכות ובין שם ותוארו.

מערכת הצורות*

- **ייכללו** — זיהוי שורש בפעלים ובשמות.
- שמות פעולה.
- ניתוח ונטייה של פעלים.
- ניתוח ומיון של שמות לפי דרכי תצורה (שורש ומשקל, בסיס וצורן, הלחם בסיסים).
- חלקי דיבר, שימושי הבינוני.

- **לא ייכללו** — תקינות בצורות הפועל.
- שאילה מלעז.
- משמעויות של בניינים.
- משמעויות של צורנים ומשקלים.
- הבחנה בין צורן גזירה ובין צורן נטייה.

הערה: השאלות בפרקים ב-ג יהיו במידת האפשר בהקשר של הטקסט.

---

* השורשים יהיו מגזרת השלמים (כולל שורשים מרובעים), מגזרת חסרי פ"נ ומגזרת חפ"צ בלבד, עם זאת, כל צורה מהגזרות האחרות (פועל או שם) הנוטה על דרך השלמים עשויה להיכלל במבחן (כמו פִּנָּן, יִסְלַל).

עברית: הבנה, הבעה ולשון, שאלון ב', 1 יח"ל, 011108

שים לב!

להלן פירוט החומר שממנו יחברו שאלות המבחן וגם חומר שלא ייכלל במבחן.

המבחן יכלול מאמר טיעון בהיקף של כ-800 מילים.

פרק ראשון – הבנה והבעה (50 נקודות)

א: הבנה (25 נקודות)

- ייכללו:** שאלות על הטקסט השלם ועל חלקיו מהיבטים שונים: תוכן, מבנה, לשון ורטוריקה. ייבדקו ממדי ההבנה האלה: איתור מידע, פרשנות והיסק, הערכה וביקורת.
- לא ייכללו:** שאלות על האמצעים הרטוריים האלה: משמעות נלווית (קונוטציה), הומונימיה, שימוש במילים ארכאיות ובניבים, שבירת קולוקציות ושדה סמנטי.

ב: הבעה (25 נקודות)

תיכללו: כתיבת מאמר טיעון בהיקף של כעמוד וחצי.

ג: טקסטים מן המקורות – לא ייכללו במועד זה.

פרק שני – תחביר (24 נקודות)

בפרק זה יש לענות על ארבע שאלות: על שאלת חובה אחת ועל שלוש שאלות בחירה.

- ייכללו** – ניתוח משפטים מהסוגים האלה: פשוט, איחוי (מאוחה), מורכב, וכן ניתוח של משפטים בעלי נושא סתמי, ומשפטים בעלי חלקים כוללים.
- זיהוי התפקיד התחבירי של חלקי המשפט.
- המרות של מבנים תחביריים נתונים במבנים תחביריים אחרים, ועמידה על הבדלי התפקוד ביניהם.
- תקינות – זיהוי מבנים תחביריים משובשים (למשל בהתאם ובהצרכה), ותיקונם.

לא ייכללו – משפטים חסרים.

– משפטים בעלי חלק ייחוד.

– פסוקית מצומצמת.

– קשר לוגי של תנאי.

– מבנים דר-משמעיים מבחינה תחבירית, ושכתובם למבנים חד-משמעיים.

– קריאה, פנייה.

הערות: – המשפטים בפרק זה יילקחו במידת האפשר מן הטקסט.

– בפרק זה השאלות יכללו הן ניתוח והן המרה.

פרק שלישי – מערכת הצורות (26 נקודות)

בפרק זה ייכללו שלוש שאלות: שאלת חובה אחת (זיהוי שורש של פעלים ושמות),
וכן שתי שאלות בחירה מבין ארבע (מתחום הפועל, מתחום השם או משניהם).

ייכללו

- בפועל:** – ניתוח ונטייה של פעלים מגזרות שונות לפי שורש, בניין, זמן, גוף.
– שאלות על דרך היווצרותם של פעלים שנוצרו משורשים תנייניים וכן על דרך היווצרותם של פעלים שנגזרו משמות.
בשם: – ניתוח תצורה של שמות: שורש ומשקל, בסיס וצורן, הלחם בסיסים; משמעויות המשקלים והצורנים, שאילה מלעז.
– ניתוח שמות שנוצרו משורשים תנייניים, ושאלות על דרך ההיווצרות של שורשים אלה.

- לא ייכללו** – פעלים ושמות מגזרת ע"ע*.
– פעלים ושמות ששורשיהם מכילים עיצורים גרוניים המשפיעים על ההגייה או על הניקוד.
– תקינות בתחום השם והפועל.

---

* בבחינה עשויות להיכלל צורות השייכות לגזרת ע"ע, אך נוטות על דרך השלמים (כגון חָגַג, סָבַיְבָה).

הבנה, הבעה ולשון, שאלון ב', 1 יח"ל, 011108, שאלון מותאם – עדכון למועד קיץ תשס"ט

בשאלון זה רשימת הנושאים קבועה, ולא יחול בה צמצום נוסף.
להלן עדכון למועד קיץ תשס"ט.

במועד זה **לא ייכלל** בשאלון פרק ג (שבחלק I) – "טקסטים מן המקורות".

הנקודות בחלק I – הבנה והבעה יהיו:

פרק א – הבנה 25 נקודות

פרק ב – הבעה 25 נקודות

50 נקודות

אין שינוי בפרקים האחרים בבחינה.

עברית: הבנה, הבעה ולשון לעולים חדשים, שאלון א', 1 יח"ל, 011105

שים לב!

להלן פירוט החומר שממנו יחוברו שאלות המבחן וגם חומר שלא ייכלל במבחן.

פרק א – הבנה והבעה (50 נקודות)

- * שלושה עד ארבעה טקסטים בהיקף כולל של כ-500 מילים
- * סוגי הטקסטים: טקסט מידעי קצר, טקסט שימושי (כגון מודעה, הוראה, פרסומת, טבלה)
- * שאלות על הטקסטים: הבנת מסר גלוי ומסר סמוי, איתור מידע, פרשנות והיסק, הערכה וביקורת השאלות יהיו בהקשר לוקלי ובהקשר גלובלי
- * פירושי מילים וביטויים, בחירה של פירוש מילה מבין פירושים שונים
- * כתיבה בזיקה לטקסט או כתיבה שאינה בזיקה לטקסט (כגון כתיבת מכתב, הודעה, הבעת דעה או כתיבת תגובה)
- * המרות מסוגה לסוגה (כגון כתיבת טקסט מידעי על סמך מודעה, פרסומת, טבלה, ולהפך)
- * הבנת אזכורים

פרק ב – הפועל (10 נקודות)

- * נטייה של פעלים מגזרת השלמים בכל הבניינים, המרה מפועל לפועל (כגון שינוי בזמן, בגוף, במין, במספר, בבניין)
- * המרה מפועל לשם פעולה, ולהפך; המרה מפעיל לסביל, ולהפך
- * בניית פועל משורש במשפט נתון

לא תיכלל:

— מציאת שורש משותף למילים אחדות

פרק ג – שם העצם (10 נקודות)

- * תצורת שורש ומשקל, משמעויות שכיחות של משקלים
- * המרה של שם עצם ושם תואר מזכר לנקבה, ולהפך; המרה מיחיד לרבים, ולהפך

לא תיכלל:

— הבנת המשמעות של סיומות קניין של שם (כגון שיר-שירי, שירים-שירי)

פרק ז – מילות היחס ושם המספר (5 נקודות)

- * מילות יחס המוצרכות לפועל (התאמת מילות יחס להקשר נתון)
- * נטייה ביחיד ונטייה ברבים של מילות יחס
- * הבחנה בין זכר לנקבה במספר מונה ובמספר סודר (לרבות מספר סתמי)

פרק ה – תחביר (25 נקודות)

השאלות יעסקו ב:

- * התאמה במין ובמספר בין נשוא (פועל או שם תואר) לנושא
- * משפטי קיום – **יש** / **אין** בשלושת הזמנים
- * השלמת מילות קישור במשפטים נתונים
- * המרה מדיבור ישיר לדיבור עקיף, ולהפך
- * המרה מסביל לפעיל, ולהפך
- * יידוע באמצעות ה"א היידוע; הוספת מילת היחס "את" לציון מושא מיודע
- * המרה ממשפטי שאלה למשפטי חיווי, ולהפך

לא יכללו:

- * משפטי שייכות – **יש ל** / **אין ל** בשלושת הזמנים
- * התאמה במין ובמספר של שם תואר לשם עצם
- * המרה ממשפט שמני בהווה למשפט שמני בעבר ובעתיד, ולהפך
- * המרה ממשפט סתמי למשפט שהנושא בו מפורש
- * המרה ממשפט שיש בו צורת ציווי למשפט שיש בו פועל בעתיד

השאלות בפרקים ב-ה יהיו במידת האפשר בהקשר לטקסטים.

עברית: הבנה, הבעה ולשון לעולים חדשים, שאלון ב', 1 יח"ל, 011106

שים לב!

להלן פירוט החומר שממנו יחוברו שאלות המבחן וגם חומר **שלא** ייכלל במבחן.

פרק א – הבנה והבעה (50 נקודות)

- * טקסטים בהיקף כולל של כ-700 מילים
- סוגי הטקסטים: טקסט מרכזי – מידעי / טיעוני; טקסטים נוספים כגון טקסט תיאורי-חזונית;
- טקסטים שימושיים
- * שאלות ההבנה יבחנו:
- * הבנה גלובלית של נושא, של רעיון מרכזי (מטקסט אחד או מכמה טקסטים)
- * הבנה לוקלית של פסקות, של משפטים, של מילים
- * הבנה של התוכן הגלוי ושל המסר הסמוי; איתור מידע, הערכה, פרשנות וביקורת
- * הבנת רעיונות משותפים לטקסטים
- * פירושי מילים וביטויים
- * הבנת קשרים המבטאים יחסים לוגיים
- * מטלות ההבעה:
- * כתיבת טיעון בזיקה לטקסט אחד או יותר

לא ייכללו:

- כתיבה שלא בזיקה לטקסט
- הבנת אמצעים לשוניים-מבניים
- מכתב רשמי; פרסומת; טבלה; תרשים
- כתיבת סיכום
- המרה מסוגה לסוגה

פרק ב – תחביר (25 נקודות)

- * הבחנה בין סוגי המשפטים (סיווג): פשוט, מורכב, איחוי (מאוחה/מחובר), משפט בעל חלקים כוללים
- * זיהוי התפקיד התחבירי של חלקי המשפט הפועלי והשמני: נושא, נושא, משלימים: לוואי, משלימי הפועל (לא תידרש הבחנה בין משלימי הפועל).
- * פירוק, הרכבה ויצירה של מבנים תחביריים, כולל שיבוץ של אוגד ומילות קישור
- * הוספת קשר לוגי בין משפטים ובין מבעים
- * תקינות של מבנים תחביריים

לא ייכללו:

- שיבוץ "מי ש...", "מה ש...", "כל מי ש...", "כל מה ש..."
- סמיכות

פרק ג – מערכת הצורות ותקינות (25 נקודות)

בפרק זה שני חלקים – חלק I שאלות חובה

חלק II שאלות בחירה

I שאלות חובה

- * זיהוי שורש של פעלים ושל שמות בגזרות: חסרי פי"נ, חסרי פי"צ, נחי פי"א, נחי פי"ו, נחי לי"ה
- * המרה מפועל לשם, ולהפך
- * מיון שמות לפי דרכי תצורה [שורש ומשקל, בסיס וצורן], זיהוי מילים שאולות

לא ייכללו

- גזרת ע"ע והמרובעים
- הלחמים והרכבים
- מילות יחס – נטייה ושימוש תקין

II שאלות בחירה (את השאלות אפשר לבחור מתחום הפועל א מתחום השם ב משניהם)

הפועל

- * בניית פעלים והטייתם לפי שורש, בניין, זמן, גוף
- * הבחנה בין משמעויות של צורות פועל בהווה (כפועל, כשם תואר וכשם המציין מקצוע או מכשיר)
- * תקינות בצורות הפועל

לא ייכללו

- גזרת ע"ע והמרובעים

השם

- * ניתוח ומיון של שמות לפי דרכי תצורה [שורש ומשקל, בסיס וצורן], זיהוי מילים שאולות;
- * עמידה על משמעויות המשקלים והצורנים

לא ייכללו

- גזרת ע"ע והמרובעים
- הרכבים והלחמים
- תקינות של צורות השם במשקל מסוים

השאלות בפרקים ב-ג יהיו במידת האפשר בהקשר לטקסטים.

ידיעת הלשון והבעה (לבתי"ס עצמאיים), 1 יח"ל, 011103

שים לב!

להלן פירוט החומר שממנו יחוברו שאלות המבחן וגם חומר שלא ייכלל במבחן.

בקיץ תשס"ט ייכללו במבחן כל הפרקים שהיו נהוגים בו בעבר. ההפחתות יהיו בכל פרק.
מבנה השאלון ומפתח ההערכה: בשאלון יהיו שני חלקים, כבעבר:
 חלק ראשון – שאלות סגורות (ניתוח פעלים, דיוקי הגייה, תורת ההגה ותצורת השם)
 חלק שני – שאלות פתוחות (תחביר ושחבור, הבנה והבעה)

חלק ראשון – שאלות סגורות

פרק א – ניתוח פעלים (25 נקודות)
לא ייכללו

– פעלים מן הגזרות האלה: ע"ע, פי"ו*

שאלות 10-1: הנבחן יתבקש למצוא את השורש ואת הבניין של פועל נתון (סה"כ – 10 נקודות).
 שאלות 11-20: הנבחן יתבקש למצוא את השורש של פועל נתון, וכן צורת פועל נוספת מאותו שורש, אך בבניין אחר (סה"כ – 15 נקודות).

פרק ב – דיוקי הגייה (8 נקודות)
לא ייכללו

דיוקי הגייה בתחום:
 – הפועל
 – מילות היחס

שאלות 21-24: הנבחן יתבקש למצוא את הצורה הנכונה של שם המספר, אותיות השימוש (כל"ב), וי"ו החיבור.
 בכל שאלה יהיו שני פריטים (לכל שאלה – 2 נקודות).

פרק ג – תורת ההגה ותצורת השם (16 נקודות)
בתורת ההגה לא ייכללו

– מילים מן הגזרות האלה: ע"ע, פי"ו*
 – כיווץ דיפתונג
 – הידמות חלקית
 – פירוק צרור עיצורים

בתצורת השם לא ייכללו

– שמות מן הגזרות האלה: ע"ע, פי"ו*

שאלות 25-32: תורת ההגה
 שאלות 33-40: תצורת השם

הנבחן יענה על שמונה שאלות מבין שש-עשרה (לכל שאלה – 2 נקודות). הוא יוכל לבחור את השאלות משתי החטיבות (מתורת ההגה ומתצורת השם) אך מאחת החטיבות (רק מתורת ההגה או רק מתצורת השם).

* לתשומת לב: צורות מהגזרות שהושמטו, הנוטות על דרך השלמים, עשויות להיכלל בבחינה (כגון התישב, חגגו).

חלק שני – שאלות פתוחות

פרק ד – תחביר ושחבור (20 נקודות)

לא ייכללו שאלות על משפט ייחוד, פסוקית נושא, פסוקית נשוא, דו-משמעות.

השאלות בפרק זה (שאלות 41-46) יעסקו בניתוח תחבירי, בזיהוי התפקיד התחבירי של מילה במשפטים שונים ("מילה נודדת") ובשחבור.

הנבחן יענה על ארבע שאלות מבין שש (לכל שאלה – 5 נקודות).

פרק ה – הבנה (21 נקודות)

הנבחן יתבקש לקרוא טקסט, ולענות על שאלות העוסקות בתוכן, במבנה ובלשון של הטקסט. שאלות הלשון יעסקו בפירושי מילים, במטפורות ובשדה סמנטי.

פרק ו – הבעה (10 נקודות)

* הפרק יכלול כתיבת סיכום בורר.

* בפרק זה **לא ייכללו** מטלות בתחום הכתיבה החופשית.

חיבור עברי (לבתי"ס עצמאיים), 1 יח"ל, 013101

שים לב!
בפירוט שלהלן יש מיקוד של מה שייכלל במבחן.

הנבחן יכתוב חיבור (בהיקף של 2-3 עמודים) על אחד מחמישה נושאים, לפי בחירתו.

להלן פירוט מטלות הכתיבה בחמשת הנושאים:

- * בנושא הראשון תידרש כתיבת מאמר. הפתיח וההנחיה יכתיבו את מבנה המאמר.
- * בנושא השני תידרש כתיבת מאמר על פי דגם של טענה: הצגת הטענה, הבאת נימוקים לביסוסה ושילוב דוגמאות מתחומים שונים.
- * בנושא השלישי תידרש כתיבת מאמר על פי דגם של תופעה: הצגת התופעה, פירוט השפעותיה והצעת דרכי התמודדות עמה.
- * בנושא הרביעי תידרש כתיבת מאמר על פי דגם של דיון: פירוט צדדים חיוביים ושליילים של העניין הנדון.
- * בנושא החמישי תידרש כתיבת חיבור אישי.

הנבחן יידרש לכתוב על פי הפתיח ועל פי הפרטים שבהנחיית הנושא שבחר.

עברית: הבנה, הבעה ולשון (לבתי"ס עצמאיים), שאלון א', 1 יח"ל, 011113

שים לב!

להלן פירוט החומר שממנו יחוברו שאלות המבחן וגם חומר שלא ייכלל במבחן.

השאלון יכלול טקסט בהיקף של כ-750 מילים, וכן היצג גרפי (כגון תרשים או טבלה).

פרק א – הבנה והבעה (50 נקודות)

ייכללו – שאלות (סגורות, פתוחות ומעורבות) על הטקסט ועל ההיצג הגרפי. השאלות יהיו מהיבטים שונים: תוכן, מבנה ולשון. ייבדקו ממדי ההבנה האלה: איתור מידע ואחזור, פרשנות והיסק, הערכה וביקורת. מטלת סיכום בורר של המידע הכלול בטקסט.

לא ייכללו – שאלות על אמצעים רטוריים. מטלת כתיבה רחבה (בזיקה לטקסט או שלא בזיקה לטקסט).

פרק ב – אוצר המילים והמשמעים; שם המספר (26 נקודות)

ייכללו – אוצר המילים והמשמעים.
* פירושי מילים וצירופים, מטפורות, שדה סמנטי.
* דרכי ההגדרה המילונית.
– שם המספר.

לא ייכללו – יחסי מילים ומשמעים אחרים מאלה שצוינו לעיל.
– מילות יחס.
– אותיות השימוש.
– בתחום שם המספר לא ייכללו: שברים פשוטים, מספרים מעורבים, מספרים שיש בהם נקודה עשרונית.

פרק ג – תחביר ומערכת הצורות (24 נקודות)

בפרק זה על הנבחן לבחור בשאלות מתחום התחביר או מתחום מערכת הצורות או משניהם.

תחביר

ייכללו – סוגי המשפטים: פשוט (פועלי ושמוני*), מורכב, איחוי (מאוחד).
– עיקרי המשפט במשפט פועלי: נושא, נושא, משלים שם (לוואי), משלימי פועל (לא תידרש הבחנה בין משלימי הפועל השונים).
– קשרים לוגיים.
– צירופי סמיכות (יידוע וריבוי), הבחנה בין צירוף סמיכות ובין שם ותוארו.

לא ייכללו – תקינות – פיסוק והתאם.
– דיבור ישיר ודיבור עקיף.
– סדר מילים.

* לא יידרש זיהוי החלקים של המשפט השמוני.

מערכת הצורות*

- ייכללו** – זיהוי שורש בפעלים ובשמות.
 – שמות פעולה.
 – ניתוח ונטייה של פעלים.
 – ניתוח ומיון של שמות לפי דרכי תצורה: שורש ומשקל, בסיס וצורן.
 – שאילה מלעז.
 – הבחנה בין צורן גזירה ובין צורן נטייה.
 – משמעויות של משקלים וצורנים.
- לא ייכללו** – פעלים ושמות מגזרת חסרי פ"צ.
 – חלקי דיבר.
 – שימושי הבינוני.
 – תקינות בצורות הפועל.
 – הלחם בסיסים.

הערה: השאלות בפרקים ב-ג יהיו במידת האפשר בהקשר של הטקסט.

---

* השורשים יהיו מגזרת השלמים (כולל שורשים מרובעים), ומגזרת חסרי פ"נ בלבד.
 עם זאת, כל צורה מהגזרות האחרות (פועל או שם) הנוטה על דרך השלמים עשויה להיכלל במבחן (כגון כָּוַן, יִסְלַל).